

נקבת השילוח

נקבת השילוח המיוחסת למלך חזקיהו, היא מנהרת מים שבה עברו מי מעיין הגיחון שמחוץ לירושלים אל תוך העיר. הנקבה נחשפה לראשונה בשלהי המאה התשע־עשרה ובה גם "כתובת השילוח" המתארת את חציבתה. כתובת זו היא אחת הכתובות הבודדות בכתב עברי קדום ששרדו מימי בית ראשון. נקבת חזקיהו שוכנת בגן הלאומי עיר דוד ואפשר לבקר בה, ואילו כתובת השילוח מוצגת במוזיאון הארכאולוגי באיסטנבול.

מקורות: דברי הימים ב' לב, ב-ד
דברי הימים ב' לב, ל
ישעיה כב, יא
מלכים ב' כ, כ

רקע: לאחר שחזקיהו המלך הכריז על מרד מסים נגד סנחריב מלך אשור, יצא האחרון למסע כיבוש והרס של ערי יהודה. חזקיהו התכונן למצור ממושך על ירושלים בירתו. ולכן ביצר את העיר, אך נאלץ להותיר את מקור המים העיקרי שלה - מעיין הגיחון - בחוץ, וזאת בשל נמיכותו הטופוגרפית בתחתית נחל קדרון. כדי לא לאבד את הגיחון, וכדי שלא ישמש את חיילי האויב, מצא חזקיהו פתרון הנדסי מבריק: הוא סתם את מוצא הגיחון שממזרח לעיר והעביר את המים בנקבה חצובה לאורך כ־600 מטרים מתחת הבתים עד לבריכה בתוך העיר המבוצרת. כך זכתה העיר למקור מים איתן בין חומותיה. בסופו של דבר נסוג צבא סנחריב מלך אשור כלעומת שבא.

מכתב הקוצר ממצד חֶשְׁבִּיהוּ

מקורות: שמות כב, כג-כה

מכתב הקוצר הוא אוֹסְטְרָקוֹן (כתובת על שבר חרס) בן כ־2,700 שנה, המתוארך לימי המלך יאשיהו. הוא התגלה במצודה הנקראת מצד חשביהו סמוך לקיבוץ פלמחים וכתוב בכתב עברי קדום בלי אותיות סופיות ובלי פיסוק. באוסטרקון מובאת תלונתו של אריס על מפקח המסים אשר נשלח לגבות ממנו חוב והחרים את בגדו היחיד. האוסטרקון מוצג במוזיאון ישראל והעתק שלו מוצג במוזיאון בית מרים - הים ומלואו בקיבוץ פלמחים.

רקע: שישה אוסטרקונים התגלו בחדרי המשמר של מצד חשביהו, כולם כתובים בכתב עברי קדום בדיו כהה. המסקרן שבהם הוא מכתב הקוצר המיועד כנראה למפקד המצד ובו קובל אריס על מפקח המסים, הושעיהו בן שבי, שהאשימו בעוול באיתשולם חוב ולכן החרים את בגדו היחיד. האוסטרקון מתחיל במילים: "ישמע אדני השר את דבר עֶבְדְּךָ" וממשיך בתיאור מלאכת הקוצר, אשר על פי טענתו סיים את מכסת היבול שהצטווה לקצור, אך מפקח המסים לא האמין לו ולקח את בגדו. לתמיכת גרסתו מוכן הקוצר להביא את עדות חבריו הקוצרים וטוען: "אחי יענו לי אמן, נקתי מא[שם]". האוסטרקון מסתיים בבקשה: 'והש[והש] בת את [בגד ע]בדך'. תיאור האירועים במכתב הקוצר עולה בקנה אחד עם האיסור המקראי להחרים מחייב את כסותו היחידה, שמא לא יהיה לו במה להתכסות בלילה, ומלמד כי פעולה זו הייתה אמצעי לחץ מקובל בימי קדם, שהתורה יצאה נגדו.

